

Bombardementen in taal en media

1 mei 1999

Auteur: Ronald Soetaert

Volume: 28

Nummer: 5

Pagina's: 49-57

Documenten

- [vonk_jrg28_077.pdf](#)

49 xv9 bombardementen in taal en media ronald soetaert zouden de bommen die op joegoslavië vallen de waarheid vertellen als ze konden spreken in plaats van te ontploffen en te doden zijn jullie de dodelijke werktuigen van het goede zouden we hun kunnen vragen een beetje respect meneer wij zijn big business eduardo galeano de morgen 14 4 1999 we must teach our children to solve their problems with words not with arms president clintons tv speech april 1999 n de vorige columns had ik het nieuwing rond retorica speelt zich daar af onder andere over media over taal geen toeval trouwens via de digitalisering beschouwing en over het schoolboek realiseren we ons opnieuw dat de mens nog meer zelfs ik ventileerde zowaar een retorisch wezen is taal als spel alle meningen over de toekomst van deze con redenen dus om ons vak au serieux te cepten niet gehinderd door praktische nemen vonk 28 3 p 78 79 bezwaren argumenteerde ik binnen het taal onderwijs voor een terugkeer naar de niet dat ik een uitgebreide fan-mail ontving retorica met aandacht voor het discours maar toch kreeg ik geïnteresseerde reacties argumentatietheorie persuasieve communi die hier en daar geïrriteerde oprispingen catie kortom met aandacht voor de werden een voorbeeldje graag meneer retorische principes waarmee we onze cul soetaert tsja ik heb er mezelf in gepraat tuur creëren ik was ook zo lichtzinnig een dus laat ik een poging ondernemen ik advies te formuleren nog een raad als de kreeg de vraag rechtstreeks en ik begon taalkundigen hun huiswerk maken mogen overmoedig een voorbeeld te fantaseren en ze het internet niet vergeten want de ver even later te bricoleren u zoekt een mei juni 1999 nummer 5 28 e jaargang thema kijk in de krant doceerde ik we samenwerking op te zetten ruimer in elk keken in de krant en konden of mochten geval dan de eigen school of klas tegelij we wegkijken van kosovo kosovo was kertijd zien we dergelijke netwerken op het dus helaas het ideale thema wat kon internet muteren tot een materiaalverzame het taal onderwijs met kosovo doen en ling en een discussieforum en een leerom wat hebben de nieuwe media hiermee te geving maken en ik begon eraan wat volgt moet u lezen als work in progress laten we zo ontwikkelde sandra fauconnier rug hopen dat mi-

jn werk gedateerd is dat er universiteit gent op korte tijd een website geen bommen meer vallen als deze vonk waarin zij informatie en standpunten inven in uw bus valt maar ik vrees dat enkele tariseerde rond de kwestie kosovo principes interessant blijven omdat de bewonerdma be kosovo belangrijk geschiedenis zich nu eenmaal herhaalt lijkt me dat zij in haar site diverse standpun ten naast elkaar plaatst waardoor vergelijk king en nuancering mogelijk worden als er dan toch een ideologische keuze gemaakt informatie wordt is die keuze beïnvloed door een humanitaire bezorgdheid voor de slacht offers en de bezorgdheid over de onbe zoek naar informatie over kosovo wer trouwbaarheid van de media laten we den we overweldigd door een niet aflatende hopen dat we tenminste deze perspectie stroom aan feiten achtergronden stand ven kunnen delen punten ook hier worden we geconfron teerd met de informatieparadox de enorme hoeveelheid informatie veroorzaakt een groeiend gevoel van onoverzichtelijkheid en argumentatie machteloosheid toch lijkt het alsof we nog nooit eerder zo geïnformeerd zijn over een oorlog kranten tijdschriften televisie hoe gedraagt men zich als leraar in dit radio internet wie niks vindt heeft slecht debat want het gaat hier uiteindelijk om gezocht maar wie iets vindt ontdekt vaak ideologische keuzes persoonlijke menin een paar dagen later hoe onbetrouwbaar gen hoewel het uiteindelijk de bedoe de nieuwsgeving wel is ling is dat leerlingen een eigen mening kun nen vormen lijkt het me van belang die ook blijkt weer dat het schoolboek niet lan meningen zoveel mogelijk te problematise ger het ideale medium is om dergelijke ren precies via het onderwijs kan men onderwerpen te behandelen wie als leraar meningen en attitudes immers proberen om zijn onderwijs wil actualiseren dient op te buigen tot geïnformeerde standpunten ik korte tijd te kunnen reageren zowel wat ben me bewust van de complexiteit die ik expertise over het onderwerp als wat mate voorstel maar ik denk dat we daar moeten riaal betreft samenwerking met collega s mee ieren leven en handelen het moet rond dit thema per definitie trouwens vak mogelijk zijn om dit conflict vanuit verschil overschrijdend lijkt vanzelfspekend de lende perspectieven te beschrijven en te nieuwe media e mail en een website benaderen laten vandaag toe een ruimer netwerk van 111 28e jaargang nummer 5 mei juni 1999 wie de voorpagina s van onze kranten en omdat hij of zij bijvoorbeeld voor de natio tijdschriften in de eerste fase bekijkt en nalistische politiek van milosevic kiest of doorheen de nieuwsuitzendingen zapt omdat hij zij tegen de islam wil ageren en wordt geconfronteerd met een eenvoudige zo de etnische zuivering van milosevic legiti boodschap de westerse democratische meert als een strijd tegen de barbaarse wereld verbiedt een nationalistische leider halve maan de eeuwige vijand van het etnische zuiveringen uit te voeren kortom christelijke en beschaafde europa llosa oorlog wordt een humanitaire interventie 1999 en willen we een fundamentalis en die naamgeving werd vaak overgeno tisch regime dat een bondgenoot wordt van men in de politieke commentaar een per khadafi sadam hoessein en de ayatollahs spectiefwijziging zorgt voor een ander in het hart van europa llosa 1999 standpunt een leger valt een soevereine staat aan hierbij wordt de vraag gesteld trouwens het wordt nog complexer als we naar de legale status van de humanitaire beseffen dat een oordeel over deze kwestie interventie voor een retorische analyse van niet los kan gezien worden van andere con het truisme dat hi

er gehanteerd wordt zie flicten zo krijgt iemand die tegen de navo chomsky 1999 interventie is onmiddellijk een les in en uit de geschiedenis maakt men als pacifist weer een perspectiefwijziging bij dat niet dezelfde fout als tijdens de oorlog leger zorgt voor een andere realiteit de tegen hitler of sadam houssein zie de navo verdedigt de westerse europese website van mijn collega rob van kranen cultuur maar die cultuur bestaat in hoge burg die een opdracht rond wo 2 formu mate uit een kapitalistisch systeem een leerde voor studenten simsim industrieel complex waarin de wapenindus rug ac be staffirobtalwl 400 tentamen html trie een centrale rol speelt door die wijzi ging staat de navo niet alleen voor men en wat met het dilemma van vele serviers senrechten maar ook voor platte die toch moeilijk de navo bombardemen commerciele belangen of om het met de ten kunnen toejuichen vanuit politiek per cultuurfilosoof zizek 1999 heel kritisch te spectief worden zij gestigmatiseerd tot stellen de navo is het leger van de kapita landverraders en vanuit persoonlijk per listische wereld die de belangen van het spectief kunnen zij toch moeilijk de vernieti kapitaal verdedigt in de vorm van een ver ging van hun land en de dood van landge werpelijke travestie waarin ze poseren als noten familie en vrienden goedpraten verdedigers van de mensenrechten hoe organiseer je vanuit dit perspectief een politieke reactie tegen milosovic oordelen binnen deze kwestie wordt nog complexer door het feit dat men diverse zo krijgt men ook onmiddellijk een les in perspectieven oordelen kan relateren aan vergelijkende actuele politieke praktijk als afwijkende visies waardoor iemand die een de navo inderdaad zo bezorgd zou zijn stelling verdedigt zich in het gezelschap van over een humanitair schandaal waarom anderen bevindt bien etonne de se trouver werd dan niet gereageerd op andere schan ensemble pacifisten bijvoorbeeld verzetten dalen waarom werd turkije niet gebom zich vaak principieel tegen geweld maar bardeerd dat systematisch de koerden iso wie tegen de navo bombardementen is leert en zuivert omdat turkije bij het clubje kan ook heel andere redenen hebben hoort een goede klant is van de wapenin mei juni 1999 nummer 5 28 e jaargang dustrie of waarom werd er niet ingegrepen me dat zich inschrijft in het navo schema om de rwandese tragedie te voorkomen voor die regio of denk aan guatemala waarbij honderd keer meer mensen werden gedood en dub en waarom is deze regio zo belangrijk bel zoveel mensen werden gedeporteerd het uiteindelijke doel ligt een stap verder als in kosovo zie galeano 1999 zie de toekomst van de navo ligt in het chomsky 1999 beheersen van de conflicthaarden van het midden oosten daarbij moet men vooral galeano constateert dat tijdens de eerste de rol van de enorme olievoorraden in de nacht evenveel geld uitgegeven werd als kaspische zee in de gaten houden de clinton beloofde aan de centraal ameri navo wil haar pied a terre in de regio ver kaanse landen die door mitch getroffen sterken daarom moet eerst de balkan ont werden zoals alle oorlogen is deze oorlog mijnd worden merkwaardige analyse als een reusachtige wapenbeurs zoals alle we de retoriek nalezen waarin steeds oorlogen dient deze oorlog om de militaire beklemtoond wordt dat de aanvallen van de uitgaven te rechtvaardigen de grote wes navo niets te maken hebben met politieke terse machten zijn tot de tanden gewapend of economische belangen en hebben zowel klanten als vijanden nodig terwijl ik dit schrijf is de vreselijke met een retorische lezing van deze oor-

log moordpartij in een Amerikaanse school bedoel ik dat leerlingen moeten leren kijken groot nieuws en hoor ik Clinton zijn door anderen ogen vooraleer blindelings bezorgdheid over de jeugd uitspreken en een mening te ventileren wat we in het vraag ik mij met velen toch af waarom onderwijs kunnen ontwijpen redeneringen geen bezorgdheid over de open wapenver in discours en retoriek en daarin spelen koop is die lobby zo sterk dan weer de media zo'n belangrijke rol was dit conflict niet zo tragisch dan zou waarom beschrijft de NAVO dit conflict als een retorische lezing een spottende lach een defensieve strategie wat verbergt oproepen spot met al die opgeblazen deze militaire retoriek de stabiliteit van de waarden en onbetrouwbare waarheden regio rond Kosovo is immers vanuit militair perspectief een brandende kwestie in een interview met prof. Suy probeert Bart Eeckhout 1999 zicht te krijgen op die strategie geschiedenis de NAVO is bijna ongemerkt aan een omsingeling van Rusland begonnen de alliantie maakt van de ontstellende militaire wie zich op de argumentatie concentreert zwakheid van Rusland gebruik om haar wordt geconfronteerd met het feit hoe Zuidflank Turkije en Griekenland te verbin zowel de geschiedenis als de actualiteit den met de midden en west Europese als objectieve bondgenoten gebruikt wor flank de enige zwarte of witte zou u wil den om tegensprekelijke stellingen te verde vlek in dat scenario is net Joegoslavië daar digen de Albanese schrijver Kadare was te licht het belang van de NAVO in deze oorlog zien op het Nederlandse actualiteitenpro het regime van de Joegoslavische Presi Gramma netwerk ook overgenomen door Dent Slobodan Milosevic moet vervangen ter zake 20 4 1999 Kadare constateerde worden door een meer democratisch regi hoe de geschiedenis door de Slavische 28e jaargang nummer 5 mei juni 1999 volkeren steeds weer gebruikt wordt om in de diverse confrontaties met beelden actuele standpunten te legitimeren nou ja zeggen de betrokkenen dat het om mani dat geldt natuurlijk ook voor ons en zelfs pulatie gaat deze manipulatie doorgron heel specifiek voor ons taalgebied de den maakt deel uit van een retorische Vlaamse geschiedenis wordt ook geregeld lezing van deze oorlog herschreven ook de vrt vtm uitzending help Kosovo nou ja het geldt ook voor Kadare die ener werd door ter zake 27 4 1999 in aanwe zijds de mythe van de serviers ontmaskert zigheid van een sociaal psycholoog van de maar er anderzijds zijn eigen mythe van het ku Leuven geïnterpreteerd vanuit de beel Albanese volk tegenover plaatst het oudste den die mensen manipuleren om meer te volk in de Balkan zouden de Albanese zijn geven en komt daar nog bij die mix van ook dat is ons hier niet vreemd zoals Marc Informatie en Amusement met spectaculaire Reynebeau 1996 p 41 schrijft de geschie momenten voor insiders waarin de soaps Denis is als wetenschappelijke discipline in elkaar overgaan en uiteindelijk van deze geboren in de dienstbaarheid meer bepaald oorlog een soap maken maar kom het is in een romantische en nationalistische geest voor het goede doel wat er in elk geval uit van de vorige eeuw hoe de geschiedenis spreekt is het immense belang van de tv goed en slecht kan worden ingezet is berichtgeving wie kan nog lesgeven zonder opnieuw een centrale vraag bij een retori de video in aanslag het belang van televi sche benadering van dat vakgebied sie laat zich lezen in het feit dat het televisie station in Belgrado een doelwit was van de bommen commentaar op televisie van de NAVO woordvoerder Ken Bacon its func media tion is to distort reality

de staatszender wordt een belangrijke vijand een onderdeel van milosovic moord-machine als het leger wat valt op in de berichtgeving rond koso en onze eigen televisie vo dat het ook een media oorlog is dat de oorlogsvoering ook in taal gebeurt dat onze oordelen in taal vorm krijgen het is een oud gegeven legerbevelhebbers in retorica beide kampen vieren hun overwinningen verzwijgen hun nederlagen ter zake 7 4 1999 maakte een vergelijking van op het moment dat ik dit artikel schreef west europese en centraal europese kreeg ik een mail van traci gardner 23rd berichtgeving en in het wekelijkse pro list of ten rhetoric of war gardner gramma 14 4 1999 van de nederlandse 1999 verzorgt een reeks lessen rond essay-ist anil ramdas werden televisiebeel bepaalde onderwerpen waarop men zich den over de oorlog geanalyseerd een kan inschrijven zij schrijft over haar hoog niveau van liegen constateerde het onmacht om iets te doen over haar onze panel opvallend is dat steeds meer elke kerheid te oordelen als leraar en als leraren vorm van berichtgeving ook foto s en tele opleider zij deed wat ze kon doen een les visiebeelden herleid is tot een item in model maken ik vertaal het en pas het wat schalkse ruiters is het waar of niet waar aan voor u mei juni 1999 nummer 5 28 e jaargang 1 naamgeving om de oorlog het conflict te beschrijven bekijk de woorden die gebruikt worden zie ook het gebruik van genres oorlogsta voor de beschrijving van de gebeurtenissen ferelen kunnen zakelijk beschreven worden mensen en dingen bijvoorbeeld wie als een avontuur als een spel bekijk de gebruikt oorlog en wie militaire actie retorische bedoelingen van genres wie genocide en wie etnische zuivering zie george lakoff s metaphor and war bespreek de connotatie en denotatie bij metaphor uoregon edu lakoff i htm deze woorden onderzoek ook de historische vergelijkin 6 getuigenissen gen in het westen is milosovic een soort verzamel en vergelijk getuigenissen bekijk hitler in joegoslavie blijkt hij een soort wat en hoe er beschreven wordt vergelijk mozes te zijn eventueel met oorlogen uit het verleden en bekijk het doel de retorische strategieen bekijk het terugkerend discours zie in dit en het doelpubliek verband de vergelijking met het hitler tijd gardner citeert een paar voorbeelden eth perk nic cleansing freedom fighters peace keepers police action death squad and 7 beelden serbian war machine meer voor de onderzoek de rol die beelden spelen in de engelse les die voorbeelden waarmee ik communicatie over de oorlog hoe worden echter wil stellen dat die retorische vraag zij ingezet in deze media oorlog welke stelling in alle talen kan worden geanaly commentaar woord en muziek begeleidt seerd deze beelden hoe worden ze gemon-teerd binnen een verhaal hoe worden verschil 2 overtuigen lende technieken gebruikt bij verschillende kies uitspraken van een van de groepen die genres een briefing van het leger het com betrokken zijn bij de oorlog een politieker mentaar van een journalist een getuige een militaire zegsman een kenner een een specialist arts hoe wordt gebruik gemaakt van ethische logische emotionele argumen merkwaardig wel dat er niet ingegaan wordt ten op de rol van het internet hoewel het les voorstel via het internet verspreid werd 3 ontwijken daarom even een blik op de rol van de idem bekijk wat niet gezegd wordt door nieuwe media in dit conflict een bepaalde groep welke aspecten wer den vermeden wie komt nooit aan het woord waarom internet 4 objectief versus subjectief bespreek een krantenartikel televisie of radio uitzending selecteer objectieve van hierboven heb ik reeds

het internet vermeld subjectieve uitspraken waarop is jouw oor als een bron van informatie maar het is ook deel gebaseerd meer dan dat internet speelt een recht streekse rol in de retorische oorlogsvoering 5 metafoor van servische propaganda ser verzamel metaforen die gebruikt worden bia info com waar milosevic s peace 28e jaargang nummer 5 mei juni 1999 ns v k initiative centraal staat tot de navo websi if ever there was a case for the death of te met persmededelingen transcriptions van objectivity de dagelijkse persbriefings fotomateriaal en video opnames naint technologie beloofde ons objectiviteit en informatie en inzicht maar het wordt maar naast een bron van informatie groeide steeds duidelijker dat diezelfde technologie het internet ook tot een ruimte voor heel ons ook onoverzichtelijkheid en extreme persoonlijke informatie getuigenissen vormen van subjectiviteit en desinformatie around 04 30 am cruise missiles hit bel bezorgt ik zal hier dan ook maar het cliché grade again en i wonder what is on the herhalen dat de uitvinding en verspreiding menu for next night 4 en noodkreten van de nieuwe media internet voorop dear friends whatever is happening here alles te maken heeft met de oorlogsindus and will happen i ve decided to leave the trie dat deze oorlog ook in een andere country maybe i am a coward maybe i meer letterlijke betekenis een nieuwe am not but there is no future here so it media oorlog is looks that i am a refugee en concrete vra gen naar hulp so if anyone is in bulga een constant wantrouwen lijkt de enige ria sofia 1 would need just a hint of help i remedie waarheden lichten eventjes op don t even know where to go sarajevo maar verdwijnen want steeds weer loopt budapest bucarest sofia some of the iemand er mee weg options en oproepen tot politieke actie but perhaps email will help let america know the horror of what its government has begun dat laatste leidt tot een nieuwe retoriek vorm van engagement een vorm van hacktivisme een online activisme voor een online democratie elektronische piraten er zijn gevaren verbonden aan de retorische internetguerilla zijn de nieuwe buzzwords analyse die ik hierboven beschrijf ik besef waarmee verwezen wordt naar ping pong bijvoorbeeld dat bij een doorgedreven reto bombardementen waarmee de servers plat rische analyse er een moment komt dat gelegd worden men zich loszingt van de werkelijkheid academici die zich bezinnen binnen cul op het internet wordt de oorlog verbaal tural studies discourse analyse media stu verder gevoerd en ook hier wordt de waar dies over de retoriek kunnen helaas elke heid van de berichtgeving in vraag gesteld vorm van praktijk uit het oog verliezen ook is het bericht van een ontrederd meisje wat het pleidooi voor geïnformeerde menin werkelijk een bericht van dat meisje of gen betreft worden we geconfronteerd met worden we gemanipuleerd zoals eric het feit dat we nooit volledigheid bereiken crump 1999 opmerkt naar aanleiding van en dat die onvolledigheid en onoverzichte een discussie over de objectiviteit van inter lijkheid elk oordeel en handelen kunnen netbronnen it s not really safe to simply opschorten daarom is het noodzakelijk om trust reports that purport to be from geregeld terug te keren naar een realiteit die authentic eye witnesses in this conflict for tastbaar is zoals marjolein de vos 1999 one thing everybody involved in any way ons met de neus op de echte feiten drukte has deep agendas to promote and protect mei juni 1999 nummer 5 28 e jaargang wat heeft die vrouw uit kosovo daar nu hoe het kan dat zo n grote operatie tegelij allemaal

aan helemaal niets die is in de kertijd zo op een gok lijkt maar er zijn bijna eerste plaats het meest gebaat bij allerlei meer opinies dan mensen in de omloop en praktische dingen als dekens en schoon die vrouw zit daar maar of ze zit in servie water en een plek waar ze althans voorlopig en op haar huis is een bom gevallen met kan blijven liefst bij familie en vrienden wij onze hartelijke groeten de vos 1999 kunnen weinig voor haar betekenen we kunnen geld overmaken we kunnen voor er is inderdaad een gevaar dat retoriek alle haar bidden of aan haar denken we kunnen leed wegedeneert ontluisterend samen onszelf proberen een houding aan te leren gevat in dat berichtje uit vrij nederland waar wijzelf en anderen iets aan zullen heb 24 4 1999 ben mocht ons ooit iets zo verschrikkelijks overkomen of iets anders verschrikkelijks uw vakantiegeld afstaan voor de kosova we kunnen natuurlijk ook gaan debatteren ren of hebt u iets bedacht tegen dat soort over het nut van de navo bombardemen vervelende gedachten ten en of alles wel goed is voorbereid en ronald soetaert universiteit gent faculteit van de pedagogische wetenschappen henri dunantlaan 1 9000 gent ronald soetaert rug ac be zoals gezegd hopelijk zijn deze analyse en materiaalverzameling gedateerd en blijft dit conflict niet aanslepen maar de manier van werken het verzamelen van kran tenknipsels video fragmenten het raadplegen en of opzetten van een website bli een suggestie voor de toekomst de analyse van dit conflict illustreert hoe dit onderwerp vakoverschrijdend dient benaderd te worden en het illustreert tevens hoe taalleraren met een retorische lezing van de oorlog een belangrijke rol kunnen spelen in een zorgvuldige analyse als basis voor geïnformeerde meningen 28e jaargang nummer 5 mei juni 1999 noot 1 met dank aan sandra fauconnier voor de website aan marleen van balen guy van belle bart bonamie andre mottart rob van kranenburg en l ye verdoodt voor de discussie bibliografie chomsky n 1999 the current bombings behind the rhetoric zmag orgichomskylarticles 9903 current bombings htm crump e 1999 fc email from yugoslavia fwd alliance for computers and writing acw l ttacs6 ttu edu 6 4 1999 de vos m 1999 vaar met de stroom nrc handelsblad 12 4 1999 eekhout b 1999 navo s toekomst ligt in het midden oosten interview met prof erik suy de morgen 22 4 1999 fauconnier s 1999 bewoner dma be kosovo gardner t 1999 23rd list of ten rhetoric of war acw l ttacs6 ttu edu 4 4 1999 galeano e 1999 als bommen konden spreken de morgen 14 4 1999 heldring j l 1999 de valstrik van het universalisme nrc handelsblad 6 4 1999 llosa m v 1999 het hoofd van milosevic de morgen 19 4 1999 reynebeau m 1996 de geschiedenis kruipt waar ze niet gaan kan de canon en de historiografie in r soetaert l top red een beeld van belezenheid den haag sdu uitgevers 1996 p 37 52 zizek 1999 the double extortion mkkurume u aajp leuers zizek kosovo htm 21 4 1999 mei juni 1999 nummer 5 28e jaargang x